

El participi en grec clàssic i en anglès: l'ús didàctic d'esquemes equivalents

Pau Gilabert Barberà

Natalia Palomar Pérez

Universitat de Barcelona

pgilabert@ub.edu

npalomar@ub.edu

Recepció: 17/12/2013

Resum

L'equivalència de les funcions atributiva, apositiva i predicativa del participi, així com el seu valor absolut, tant en grec clàssic com en anglès, és total. Aquesta breu comunicació presenta les definicions pertinents i tot un seguit d'exemples que la il·lustren amb justesa. En la docència del grec clàssic, el suport d'una segona llengua com ara l'anglès representa sens dubte un recurs didàctic valuós.

Paraules clau: participi en grec clàssic, *English participle*, participi atributiu, participi apositiu, participi predicatiu, participi absolut.

Tot l'alumnat d'ensenyament secundari ha estudiat anglès. En aquesta llengua podem identificar també participis en funció atributiva, apositiva i predicativa, a més de participis absoluts. Alhora que expliquem, doncs, les construccions de participi en grec, per què no presentem també els esquemes lingüístics equivalents en anglès? El suport d'una segona llengua coneguda –i, a més contemporània– representa sens dubte un recurs didàctic valuós.

El terme *participi* és traducció del substantiu llatí *participium* (< *participo*, 'participar en, compartir'), dit així perquè participa de la naturalesa o propietats del verb i del nom.

El terme grec és μετοχή, μετοχῆς, ἡ, 'participi, participació' (< μετέχω, compost de la preposició μετά 'amb' i el verb ἔχω 'tenir', que vol dir 'tenir amb, compartir, participar en').

Com a adjectiu verbal es declina en els tres gèneres, puix que qualifica els substantius concordant-hi en gènere, nombre i cas.

En traduir-lo al català i al castellà, optem normalment per una oració subordinada adjectiva de relatiu o per un gerundi: τιμῶν, 'que honra, honrant'; ποιῶν, 'que fa, fent'...

Cal parar esment també que, en català i castellà, a més del gerundi, es mantenen vigents les formes del participi de present: «corrent, excel·lent, canviant», «corriente, sobresaliente, cambiante», que com a adjectius verbals qualifiquen un substantiu concordant-hi en nombre: «aigua corrent, un actor excel·lent, actors excel·lents, un fenomen canviant, fenòmens canvians», «agua corriente, un actor sobresaliente, actores sobresalientes, un fenómeno cambiante, fenómenos cambiantes».

Òbviament, per al terme anglès *participle* val la mateixa definició. L'anglès, però, no és una llengua declinada, i cal recordar:

- a) que l'adjectiu anglès és invariable en gènere i nombre.
- b) que la forma del participi de present anglès (*present participle*) coincideix amb la del gerundi (*gerund*): *working*, 'que treballa, treballant'; *loving*, 'que estima, estimant'; *running*, 'que corre, corrent'...

1. Construccions sintàctiques amb participi

A. Participis en funció atributiva

De l'adjectiu llatí *attributivus*, *a*, *um*, 'que atribueix o assigna, atributiu' < *attribuo*, 'assignar, conferir, destinar': aquell adjectiu verbal la qualitat del qual és assignada en exclusiva al substantiu qualificat, tot indicant, doncs, una manera d'ésser considerada com a pròpia d'algú o d'alguna cosa, i ajudant, sovint, a identificar-la. En grec sol anar acompanyat de l'article, però no necessàriament.

En grec

1. **ὁ μὴ γαμῶν** ἄνθρωπος οὐκ ἔχει κακὰ (Men. *Sent.* 437), «L'home que no es casa no té problemes» (només l'home que no es casa...), «El hombre que no se casa...».

En anglès

1. **running water**, «aigua **corrent**», «agua **corriente**» (hi ha diferents tipus d'aigua i *running*, com a adjectiu verbal, pot ser aplicat a d'altres substantius, però, en atribuir en exclusiva la qualitat de córrer a l'aigua, «l'aigua corrent», esdevé inconfusible i la identifiquem totalment).
2. **people wishing to visit the caves must buy a ticket**, «les persones **que volen visitar** les coves han de comprar una entrada», «las personas **que quieren...**» (només les que volen visitar les coves).
3. **children needing medical attention will be taken to the hospital**, «els nens **que necessiten** assistència mèdica seran duts a l'hospital», «los niños **que necesitan...**» (només els que necessiten assistència mèdica).
4. **a written report**, «un informe **escrit**», «un informe **escrito**» (hi ha diferents tipus d'informes, però la presència de l'adjectiu *written* fa que pensem en un de molt determinat).
5. **fallen trees**, «arbres **caiguts**», «árboles **caídos**» (hi ha diferents tipus d'arbres, però la presència de l'adjectiu *fallen*...).
6. **blocked roads**, «carreteres **tallades**», «carreteras **cortadas**» (hi ha diferents tipus de carreteres, però la presència de l'adjectiu *blocked*...).

* Les mateixes traduccions al català i al castellà revelen que l'equivalència entre el participi atributiu en grec i en aquestes dues llengües és total. Dos exemples més:

1. L'aigua **corrent** és necessària a efectes sanitaris. El agua **corriente** resulta necesaria a efectos de sanidad.
2. L'escarabat va ser associat a Khepri, l'autocreat, el déu associat al Sol **naixent**. El escarabajo fue asociado a Khepri, el autocreado, el dios asociado al Sol **naciente**.

B. Participis en funció apositiva

De l'adjectiu llatí *appositus*, *a*, *um*, 'situat a prop, veí, contigu', compost de la preposició *ad*, 'a, cap a' + el verb *pono*, 'posar' > 'aposició, acció de posar una cosa vora una altra': aquell adjectiu verbal la qualitat del qual no és assignada en exclusiva al substantiu qualificat, sinó que li afegeix una circumstància temporal, causal, final, condicional, etc. Sovint, doncs, optem per traduir-lo com una subordinada circumstancial, sobretot quan el participi va acompanyat d'una partícula que així ens ho indica: ἄν, condicional; περ i καίπερ, concessiu; ὥς, final; ἄτε, causal, etc.

En grec

1. Παρύσατις... ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, **φιλοῦσα** αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἄρταξέρξην (Xen. *Anab.* 1.1.4), «Parísatis... afavoria Cirus **perquè l'estimava** més que al rei Artaxerxes», «Parísatis... favorecia a Ciro **porque lo amaba...**».

En anglès

1. **knowing** that he wouldn't be able to buy food on his journey, Paul took large supplies with him, «**sabent** que no podria comprar menjar durant el viatge, Pau va prendre moltes provisions», «**sabiendo** que no podría comprar...». (*he* i *Paul* ens estalvien la identificació del subjecte i *knowing*, com a adjectiu verbal, afegeix al fet de «saber» una circumstància temporal o causal, fet que, en la traducció, ens permet obrir una oració subordinada en lloc d'emprar el gerundi, és a dir: «quan en Pau s'adonà, com que en Pau sabia»).
2. **having** no money, we can't get in, «**sense diners** (sense pagar), no podem entrar» («**com que no tenim** diners», «donat que no tenim diners, si no tenim diners»), «**sin dinero** (sin pagar)...».
3. **having read** the instructions, Evelyn didn't use the fire extinguisher on purpose, «**havent llegit** les instruccions, no emprà l'extintor a propòsit» («**tot i que havia llegit** les instruccions...»), «**habiendo leído, pese a haber leído** las instrucciones...».
4. **fearing** that the police would recognize him, John never went out in daylight, «**tement** que la policia el reconeixeria, en Joan mai no sortia de casa de dia» («**com que temia, donat que temia...**»), «**temiendo, puesto que temía** que la policia lo reconociera...».
5. **having been delayed** for an hour, the concert started at nine o'clock, «el concert començà a les nou **amb una hora de retard**» («**havent estat ajornat** una hora...»), «**con una hora de retraso**».

* En català i castellà, la funció apositiva del participi grec la pot assumir el gerundi:

1. Tocant així el violí, segur que la Rosó s'hi guanyarà la vida (si toca així...).
2. Havent-me ocupat amb temps d'aquest afer, ara no caldrà que el revisi personalment (com que jo, atès que...).
3. En sortint del teatre, ens trobarem amb les col·legues (quan sortim...).
1. El capitán, viendo que el barco se hundía (puesto que veía...), mandó preparar las lanchas de salvamento.
2. Dominando así el inglés, seguro que encontrará trabajo... (puesto que domina así, si domina así...).
3. Paseando por el campo, vi aterrizar un avión (cuando paseaba...).

C. Participis en funció predicativa del subjecte o del complement directe

De l'adjectiu llatí *predicativus*, *a*, *um*, 'que manifesta o declara, predicatiu' < *praedico*, 'declarar, manifestar, referir': aquell adjectiu verbal la qualitat del qual manifesta alguna cosa més del sintagma «subjecte + verb» (participi predicatiu referit al subjecte) o del sintagma «verb + complement directe» (participi predicatiu referit al complement directe o règim del verb). En català i castellà, en el segon cas, es tradueix sovint com un gerundi.

En grec

Del subjecte

1. ὁ ἥλιος λαμπρότατος ὧν διαμένει (Xen. *Mem.* 4.7.7), «el sol continua essent el més brillant», «el sol continúa **siendo...**».

Del complement directe

1. οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα (Xen, *Anab.* 1.10.16), «car no sabien que havia mort, car no el sabien mort», «ya que no sabían que **había muerto**».

En anglès

Del subjecte

1. *Robert shouldn't stand chatting here all day*, «en Robert no hauria d'estar plantat **xerrant** aquí tot el dia», «**Roberto** no debería estar ahí **charlando...**» (qui escriu no vol dir només que en Robert no hauria d'estar plantat, sinó que vol «predicar» o «manifestar» alguna cosa més del sintagma «subjecte + verb», és a dir, plantat «xerrant»).
2. *Peter wasted a whole afternoon trying to repair the car*, «en Pere va perdre tota una tarda **intentant** reparar el cotxe», «**Pedro** perdió toda una tarde **intentando...**».
3. *Ann fired wounding one of the bandits*, «Anna va disparar **ferint** un dels atracadors», «**Ana** disparó **hiriendo** a...».
4. *My wife and I sat there waiting patiently*, «la muller i jo vam restar asseguts allí **esperant** pacientment», «**mi mujer y yo** nos sentamos **esperando...**».

Del complement directe

1. *I watched them rehearsing the play*, «els vaig veure **assajant** l'obra», «**los** vi **ensayando...**» (qui escriu no vol dir només que els va «veure», sinó que vol «predicar» o «manifestar» alguna cosa més del sintagma «verb + complement directe», és a dir, els va veure «assajant»...).
2. *Mary sees him passing her house every day*, «Maria el veu **passant** (o passar) per davant de casa seva cada dia», «**María** lo ve **pasando** (o pasar)...».
3. *She smelt something burning and saw smoke rising*, «va sentir l'olor d'**alguna cosa que cremava** i va veure **fum aixecant-se**», «**olió algo que se quemaba** y vió **humo elevándose**».
4. *The policeman caught them stealing apples*, «el policia **els** va enxampar **robant** pomes», «el policía **los** pilló **robando...**».
5. *I left him talking to Bob*, «el vaig deixar **conversant** amb en Bob», «**lo** dejé **conversando...**».

* En català i castellà, la funció predicativa del subjecte o del complement directe que en grec exerceix el participi l'assumeix també el participi o el gerundi en funció adverbial:

1. (Jo) Vaig romandre **astorat** una bona estona.
2. (Jo) Continuaré insistent-hi.
1. (Yo) Permanecí **impertérrito**.
2. El perro huyó aullando.
1. **El** vaig veure **deprimit**.
2. Me'ls vaig trobar passejant.
1. **Lo** vi **absorto**.
2. Encontrarás al niño jugando en el portal.

D. Participis absoluts

El participi, en qualificar un substantiu en genitiu, genera amb ell una significació absoluta equivalent, quant al significat, a una oració subordinada circumstancial causal, final, temporal, etc. Traduïm aleshores el genitiu com un subjecte i el participi com un verb en forma personal.

En grec

1. ... τὸν δὲ Κῦρον ἦγον ἔσω οἱ θεράποντες **κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγεος**. (Hdt. 1.116.3) «... els criats van dur Cirus cap a dins, **perquè ho manà Astiages (havent-ho ordenat...)**», «... **porque lo ordenó...**».

En anglès

1. *the building collapsed, people around was evacuated*, «**havent-se ensorrat l'edifici**, tothom dels voltants fou evacuat», «**habiéndose desplomado el edificio...**».
2. *the film ended, the audience left the cinema*, «un cop **acabada la pel·lícula**, el públic abandonà el cinema», «**terminada la pel·lícula...**».
3. *the plane crashed, its bombs exploded*, «**estavellat l'avió**, les bombes van explotar», «**habiéndose estrellado el avión...**».

* L'equivalència entre el valor absolut del participi en grec i en català i castellà és total:

1. **Aclarit el malentès**, tothom va tornar a la feina.
1. **Oídos los reos**, el juez dispuso.

E. Participi en funció atributiva (A), apositiva (B) i predicativa (C), a partir d'un mateix exemple en grec i en anglès

Exemple creat *ex professo* seguint les normes extretes de la bibliografia. Paga la pena de subratllar la rellevància de l'ordre de les paraules en anglès:

- A. οἱ μαθηταὶ οἱ **προσέχοντες** τὸν νοῦν πρὸς τοὺς τοῦ παιδαγωγοῦ λόγους πάντα μανθάνουσι.
«Els alumnes **que presten atenció** a les paraules del pedagog ho aprenen tot» (només els alumnes que presten atenció...).
- «Los alumnos **pendientes** de las palabras del profesor lo aprenden todo».
- «Those students **paying attention** to their teacher's words learn everything».

- B. οἱ μαθηταὶ ἄτε προσέσχοντες τὸν νοῦν πρὸς τοὺς τοῦ παιδαγωγοῦ λόγους πάντα ἔμαθον.
 «Els alumnes, **com que presten atenció** a les paraules del pedagog, ho aprenen tot» (els alumnes en general, com que presten atenció, si presten, quan...).
- «Los alumnos, al estar **pendientes** de las palabras del profesor, lo aprendieron todo».
- «*Paying attention to their teacher's words (as they paid attention) the students learnt everything*».
- C. οἱ μαθηταὶ πάντα μανθάνουσι προσέσχοντες τὸν νοῦν πρὸς τοὺς τοῦ παιδαγωγοῦ λόγους.
 «Els alumnes ho aprenen tot **prestant atenció** a les paraules del pedagog» (els alumnes en general aprenen prestant atenció...).
- «Los alumnos lo aprenden todo estando **pendientes** de las palabras del profesor».
- «*The students learn everything paying attention to their teacher's words*».

Bibliografia

- Antoni Maria BADIA (1985), *Gramàtica Catalana*, Madrid, Gredos («Biblioteca Románica Hispánica - Manuales», 10).
- Jordi BADIA; Núria BRUGAROLAS; Rafel TORNÉ; Xavier FARGAS (1997), *El Llibre de la Llengua Catalana*, Barcelona, Castellnou Edicions.
- Samuel GILI GAYA (1961), *Curso Superior de Sintaxis Española*, Barcelona, Bibliograf.
- JOINT ASSOCIATION OF CLASSICAL TEACHERS (2007, 3a ed), *Reading Greek. Grammar and Exercises*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Herbert Weir SMYTH (1920, reimp. 1984), *Greek Grammar*, Cambridge, Massachusetts, Harvard University Press.
- A. J. THOMSON; A. V. MARTINET (1960, reimprès ininterrompudament), *A Practical English Grammar*, Oxford, Oxford University Press.

Curricula

Natalia Palomar Pérez és professora agregada del Departament de Grec de la Universitat de Barcelona. Dedicava la seva investigació a la literatura, la mitologia, la iconografia, la tradició clàssica i la innovació docent.

Pau Gilabert Barberà és professor titular de Filologia Grega de la Universitat de Barcelona, docent en Filologia Grega i Tradició Clàssica. Les seves publicacions, en català, castellà i anglès, són consultables al Dipòsit Digital de la UB i a www.paugilabertbarbera.com.